

til det ærede Flertal, at de efter, som jeg ikke tvivler om, de have gjort, grundigt at have overveiet det, derpaa havde fremlagt for os Resultatet af denne Overveielse, da det gjælder et Anliggende, der er af en saa overveieende Vigtighed for hele Samfundslivet. Den Maade, hvorpaa den høiere Almendannelse ordnes, er et af de vigtigste Anliggender for Folket, man kan vel sige, at det er Noget, som kun kommer en enkelt Del af Folket tilgode, men jeg tror, at Enhver, der ser nøiere til, vil indrømme, at hele det aandelige Liv i Folket i høj Grad paavirket og betinges af den Maade, hvorpaa den høiere Almendannelse erhverves, og at det Folk, der i denne Henseende slaar ind i en forkværet Retning, vil lide en ubodelig Skade, og det er saameget farligere her at gaa for rask tilværks, som Skaden ikke viser sig strax, thi det er Ungdommen, den vordende Slægt, man virker ind paa, og det er først lang Tid frem, at det Skadeligere viser sig, og det er først lang Tid efter, at det har virket, at man igjen kan komme bort derfra. Jeg maa derfor udtale en Beklagelse over, at det ærede Flertal, som sagt, ikke grundig har klareret denne Sag, der intet andet Sted, hverken i vor eller i nogen anden Literatur, har været Gjenstand for en udtømmende Overveielse. Vil man se hen til den Tid, da der var Tale om Realskolers Oprettelse, og se, hvorledes Tanken om disse længe var bearbejdet og overveiet fra forskjellige Sider, inden man vovede sig til at indføre Tanken i Livet, og vil man sammenligne dette med den Maade, hvorpaa man her er gaaet frem, da viser det sig ganske sikkert en betydelig Forskjel. Jeg formaar ikke at se, at der har vist sig nogen Trang til en saadan Omdannelse, der er ikke Noget, som gjør, at vi nu maa gaa ind paa den Vej, der har vækket fra Forældrenes Side eller Lærernes eller Elevernes Side vist sig noget Spor til, at man trængte til en saadan Skole, der har ikke i selve Dannelsen vist sig nogen Trang til at gjøre dette Moment saa fremtrængende, som man nu vil gjøre det. Det er altsaa i alle Henseender noget Nyt. Ja, netop denne Omstændighed, at det var noget Nyt, Noget, som ikke var fremkommet andetsteds, blev af den ærede Ord-

fører i hans mundtlige Foredrag fremhævet som Noget, der skulde gjøre det tiltalende. Vi skulde igjennem denne Udvikling have os frem i Rækken af andre Nationer, vi skulde der igjennem bringe noget Nyt frem, som intet andet Samfund kjendte, og som ved sit Resultat skulde vise sig i høj Grad fortræffeligt; ja, hvis det først var bevist, at det vilde blive saa fortræffeligt, men dette Bevis er ikke ført. Man vil maasse henvise til Folkehøjskolerne som en ny Retning der har udviklet sig hos os, og som har vist sig gavnlige, og dette skal jeg i fuldeste Maal tiltræde. Gik nu Forslaget ud paa at udvikle nogle af disse Folkehøjskoler til et høiere Maal og grunde denne Udvikling paa en historisk-national Undervisning, saa kunde jeg finde et saadant Forslag naturligt, men her er det den høiere Almendannelse, man vil grunde paa denne historiske og nordiske sproglige Skole, og dertil tror jeg ikke, den er skiftet. Jeg maa her fremhæve en besynderlig Misforstaaelse af den ærede Ordfører. Han gik, som sagt, ikke ind paa at begrunde Nødvendigheden af denne Udvikling, men lod sig nøie med et Forsøg paa at gjendrive de Indvendinger, der vare gjorte imod den, og spurgte, hvorfor den ikke skulde kunne medføre ligesaa gode Resultater som den klassiske sproglige Skole, og han hævdede, at den vilde kunne meddele sine Elever en god og sund Dannelse. Ja, det er ganske rigtigt, og jeg indrømmer fuldstændig, at man gennem denne Skole vil kunne faa en god og sund Dannelse. Jeg vil i den Henseende gisnede, hvad jeg yttrede ved første Behandling, at Dannelsen ikke er knyttet til nogen enkelt Art af Skoler; den kan erhverves gennem enhver Skole, der har en almindelig Karakter. Den kan erhverves i Almue-skolerne, i Middel-skolerne og i de høiere Skoler, thi Dannelsen bestaar i, at Børnet vækkes til Sands for de høiere Magter i Livet, at der vækkes Modtagelighed for og Kjærlighed og Øyst til at gjøre dem gjældende i Livet. Det kan godt ske i Almue-skolerne, der har man i den bibelske Historie og Modersmaalet Midler, der ere fuldt skiftede til at udvikle dette. Det kunde altsaa ikke falde mig ind at antage, at man med en Skole af det Indhold,